

Gilles Leroy

Zola Jackson

Roman

Vertaling
Prescilla van Zoest

Cossee
Amsterdam

De vertaalster ontving voor deze vertaling een werkbeurs
van het Nederlands Letterenfonds.

Deze vertaling is gepubliceerd met steun van het Franse
ministerie van Buitenlandse Zaken, het Institut Français
des Pays-Bas / Maison Descartes en de Banque-Paribas.

Oorspronkelijke titel *Zola Jackson*

© 2010 Gilles Leroy, Mercure de France

Literary Agency Wandel Cruse

Nederlandse vertaling © 2012 Prescilla van Zoest

en Uitgeverij Cossee BV, Amsterdam

Omslagillustratie © Getty Images

Boekomslag Marry van Baar

Typografie binnenwerk Adriaan de Jonge

Druk HooibergHaasbeek, Meppel

ISBN 978 90 5936 345 8 | NUR 302

‘De roos *American Beauty* kan zich alleen maar in volle glorie ontwikkelen en met haar pracht en geur degenen die haar aanschouwen in vervoering brengen, als de knoppen die haar omringen worden opgeofferd. In de economie gebeurt hetzelfde. Dat is gewoon een wet van de natuur en een wet van God.’

JOHN D. ROCKEFELLER,
geciteerd door John Kenneth Galbraith
in ‘The art of ignoring the poor’
Harper’s Magazine

‘Als de goden onrecht plegen, zijn het geen goden.’

EURIPIDES

New Orleans, Louisiana, augustus 1994

Heerlijk vind ik dat: wanneer de hele keuken bestoven is met kaneel, kerrie en komijn, als de kruidengeuren omhoogkringelen en mijn woninkje omtoveren in een peperkoekenhuis. De allesopener bewijst goede diensten voor de gepelde tomaten in blik, bananen op siroop, maïskorrels, rode pepers en de kokosmelk.

Het is een mooie dag, het weerbericht heeft uren vol zon beloofd en ik hoor de burens al bij de barbecue in de weer, weldra zal ik er ook aan moeten geloven, als mijn zoon niet op tijd komt om me te redden.

Ik haat vlees grillen.

Ik heb er een panische angst voor, het is een mannen-sport, een hobby voor kerels en rijke mensen.

Altijd te laat. Maar hij kan er niks aan doen. Een uur of bijna een uur zit ik al te wachten. Dat komt niet door mijn zoon, nee, mijn zoon is punctueel – het is de schuld van de ander, die slapjanus, die is altijd te laat. Daar zou ik mijn hand onder durven verwedden, als ik tenminste een hand kon missen.

De pick-up kwam abrupt voor het huis tot stilstand, en ik begreep dat Caryl op hete kolen had gezeten, want die jongen van me weet zijn hele leven al dat het niet best is voor mijn humeur als mensen te laat komen.

Toen ik hem aan de passagierskant zag uitstappen, in zijn volle lengte, met een glimlach op zijn mooie gezicht, mijn geliefde en onaffe zoon, mijn zoon op wie iedereen dol is en die er maar niet in slaagt een man te worden, moest ik mijn tranen wegslikken.

Op de achterkant van de pick-up zat een papier geplakt waarop stond dat de jongens hun voertuig wilden verkopen. 'En hij is net nieuw!' zei ik. 'Jawel,' beaamde Caryl, 'alleen, hij heeft maar twee zitplaatsen.' Mijn zoon kan soms zo koel doen, met een afgemeten toon en een gesloten gezicht, en dan kijk je wel uit om iets terug te zeggen, laat staan dat je om uitleg vraagt.

De trap naar mijn voordeur heeft vijf treden, er waren vier kleine negertjes, drie kleine kleutertjes zitten op een hek en twee zitplaatsen zouden niet meer genoeg zijn voor mijn zoon en zijn collega? Zodra hij binnen was, snoof Caryl de lucht op. Vol verwachting spiedde ik naar tekenen van zijn blijdschap bij het ruiken van mijn keukengeuren, en ja hoor: hij sperde zijn neusgaten wijd open en rekte zijn bovenlichaam bovenmatig uit, alsof hij zich helemaal vol wilde snuiven met de rijke aroma's van wat daar stond te pruttelen, nog voordat hij smaak en textuur kon proeven op zijn tong – die vreugde van hem overweldigde me, ik vloog hem om zijn nek en sloot hem in mijn armen.

'Jongen van me! Er kwam geen einde aan de tijd sinds je bent vertrokken. Lieverd, ik word oud, je mag me niet meer zo lang alleen laten zonder iets van je te laten horen.'

‘Ma, wat klets je nou? Je bent toch nog jong, je ziet er nog goed uit. Wat is er, ma? Wat heb je?’

‘Ik ben bang voor van alles en nog wat. Ik zit altijd in angst om jou.’

‘Moedertje toch, kom eens hier in mijn armen. Hou nou eens op te denken dat je in het leven altijd maar moet vechten. Ontspan. Hier, kom eens bij me.’

En terwijl ik *hier* was, gevlijd tegen de schouder van mijn zoon die zo lekker naar kruidkoek rook, zag ik door de deuropening hoe mijn hond onderdanig de handen likte van die slappe, binnenkort kale collega.

Ik gaf een schreeuw, Caryl schrok. Lady keek naar me op met die uitdrukking van ongeloof die ze altijd heeft en waar ik normaal gesproken om moet lachen, maar deze zondag maakte ze uit mijn ontstemde, fronsende blik op dat het dierenrijk weer eens door een menselijke gril ontregeld werd; ze trok zich terug, tussen de knieën van de collega vandaan, en verliet de kamer, waarbij ze een bescheiden windje liet.

*

Jouw huis, zei hij, ruikt altijd zo lekker, naar karavanen uit het oosten.

Mama, ik beloof je dat ik altijd gelukkig zal zijn, zolang als ik leef. En dat zal lang genoeg zijn om je honderdste verjaardag te vieren en die Oostenrijkse keizerinnenwals met je te dansen, waar je zo dol op bent.

*

Hoe heette hij ook alweer, die collega met die roze, kalende schedel? Ron, Roy, Troy? Namen vergeet ik altijd, ik haal ze door elkaar – dat komt door de leeftijd misschien, of omdat ik deze persoon niet mag.

.....

Troy schepte twee keer op van mijn kreeft à la française, bediende zich nog eens van mijn rijst met cashewnoten en had toen nog plaats over voor de crème caramel, in tegenstelling tot mijn zoon, die met beide handen zijn buik omvatte, waarmee hij wilde zeggen dat hij niets meer op kon. Toen strekte Troy zijn enorme arm uit, dwars over de tafel heen, vlak boven het hagelwitte zondagse tafelkleed en de breekbare glazen en de oude karaf, en zonder iets aan te raken of te breken kneep hij in de rechterwang van mijn zoon en zei: ‘Je moet eten. Doe het voor je moeder en voor mij. We willen niet dat je verhongert.’

Ik dacht bij mezelf: zeg Troy, gedraag je een beetje. En: zou je zoiets ook bij jou thuis durven doen, bij je blanke ouders in die chique heuvels van Atlanta?

Maar dat zei ik niet. ‘Troy, je weet toch dat Caryl nooit een toetje neemt. Of wil je hem soms vermoorden?’

Caryl zag er moe uit. Hij hing onderuitgezakt tegen de rugleuning van de stoel en zei: ‘Mama, ik ga dood.’ Troy hield in zijn ene hand een grote opscheplepel vol crème caramel en kneep met zijn andere hand hard in de kaken van mijn zoon om hem te dwingen zijn mond open te doen, hij wilde hem dwingen, en Caryl spuugde, stikte, smeekte, en toen griste ik de lepel uit de handen van de rijke minnaar en sloeg hem daarmee de schedel in.

Lady was op het tumult afgekomen en likte de gemorste zoete vla op, en flarden van hersenen, die hersens van hem die altijd al week en slap waren.

.....

‘Waarom?’ herhaalde ik, zwakjes, want mijn zoon raakt snel geïrriteerd en krijgt vluchtneigingen zodra er druk op hem wordt uitgeoefend... ‘Waarom willen jullie een grotere auto? Gaan jullie een hond nemen of zo?’ Hij keek me treurig en ook vol afkeer aan – die afkeer deed me zo’n pijn. ‘Nee mama, we gaan een kind adopteren.’

Troy kwam bij me in de keuken, tussen twee gerechten door. ‘Mevrouw Jackson, weet u wel dat Caryl z’n proefschrift een groot succes is? Heeft hij het u verteld? Hij kan soms zo bescheiden zijn. Weet u dat hij vertaald gaat worden in diverse Europese landen?’ Aan zijn trotse stem herkende ik de ware toon van de liefde. ‘Caryl is op weg een groot historicus te worden, ooit zal hij over de hele wereld bekend zijn. Ik heb altijd al in hem geloofd.’ Die laatste woorden waren me net te veel, en ik wendde mijn hoofd af.

Ik zat op het stoepje toe te kijken hoe ze zich gereed maakten voor het vertrek. Caryl controleerde de druk van de banden met de oude manometer van zijn vader. Toen hij nog heel klein was deed hij dat al bij onze oude rammelkar als we ons opmaakten om de stad uit te gaan, naar het Pontchartrain-meer of naar de delta. Na de banden controleerde hij de niveaus van de olie, van de remvloeistof en de koelvloeistof.

Mijn zoon. Hij klimt in de pick-up, ik had liever dat hij zou rijden, maar nee, dat doet die ander, die Hoeheet-ie-ook-alweer uit de aristocratie van Georgia, hij pakt het stuur beet, met zijn twee linkerhanden en dat rare hoofd van hem, en ik ben bang – ik ben zo bang, ik moet me inhouden om niet achter de auto aan te rennen. Heer, sta me bij! Ik zeg niet dat hij helemaal achterlijk is hoor, die Troy, maar ik denk dat mijn zoon wel wat beters had kunnen vinden, in alle opzichten, zowel intellectueel als fysiek. Een minder opzichtig schepsel dan deze rossige vogelverschrikker met zijn roze melkheid, alsof de voedsters op het kasteel hem bij zijn geboorte in een kom aardbeienmilkshake hebben gedoopt.

*De trap naar mijn voordeur heeft vijftreden
Er waren vier kleine negertjes
Drie kleine kleutertjes zitten op een hek
De postbode belt maar twee keer*

Lady heft haar kop op en blaft, één schelle blaf, dan springt ze tegen de achterkant van de pick-up omhoog. De hond weet heel goed dat hij, mijn zoon, haar in de winkel heeft uitgezocht en mee hier naartoe heeft genomen. Ze paste in de kom van mijn handen, zo zacht en warm, haar neus en ogen zwart als de stippen op een dominosteentje.

Als ik ooit vroegtijdig doodga, hoef ik me absoluut geen zorgen te maken: de hond maakt aan wie het maar wil horen kenbaar dat Caryl haar echte baas is en samen zullen ze hun leven prima kunnen voortzetten, zonder mij.

Het was een mooie zondag. Mijn maaltijd smaakte goed, geloof ik. Dat zal me worst zijn, trouwens. Lekker of niet, wat verandert dat aan de onverschilligheid van een kind dat groot is geworden en jou niet meer nodig heeft voor zijn eten, zijn leven?

Want je zoon, stakker die je bent, rijdt alleen maar uit plichtsgevoel al die kilometers, zevenhonderd om precies te zijn, zevenhonderd kilometer van Atlanta naar Gentilly, jouw wijk. Eindeloze verveling. Zijn verjaardag. Jouw verjaardag. Dan Thanksgiving. En ten slotte Kerstmis. Kerstmis, de laatste van de verplichtingen.

Zola Jackson, je bent vast wel een goede moeder geweest. Maar nu ben je gewoon een ouwe zeur, een hinderlijk overblijfsel uit het verleden.

Je bent pikzwart, Zola Louisiana Jackson, en je kind heeft de kleur van koffie-met-melk; die mulattenzoon van je met zijn prachtige groene ogen en zijn fijne gelaatstrekken beantwoordt aan de hoogste blanke schoonheidsidealen – en dan jij, zo zwart, ouwe gedroogde pruim die je bent, logisch dat je zoon zich voor je schaamt! Logisch dat hij van je wegvlucht! Jij zult nooit in de frisse, groene heuvels van Buckhead komen. De statige huizen van het oude Atlanta? En waarom ook niet het jaarlijkse bal van de gouverneur? Hou op met dromen, meid: nooit zul jij daar een voet zetten, behalve bij de dienstingang misschien. Je bent niet meer dan een stuk steenkool.

Caryl droeg om zijn hals altijd een ketting met een gouden kruis, die had hij gekregen voor zijn vijftiende ver-